

تفکر سیستمی — رابطه و دیدگاه

ترم ۵: تصمیم‌گیری مسئولانه - مهارت تصمیم‌گیری (CASEL) - گروه سنی ۶ تا ۹

کفنگو - کتاب - فعالیت

⌚ حدود ۴۵ تا ۵۵ دقیقه

هدف جلسه

در این جلسه کودکان با مهارت دیدن «ارتباطات» میان اجزای یک سیستم و نگاه از «دیدگاه‌های مختلف» آشنا می‌شوند (حروف P و R از چارچوب DSRP). هدف این است که کودک ببیند همه چیز به نوعی به هم متصل است و تغییر در یک چیز بر چیزهای دیگر اثر می‌گذارد، و اینکه یک موضوع واحد از منظر افراد مختلف متفاوت دیده می‌شود.

روند در یک نگاه: گفت‌وگوی شروع درباره‌ی «اتصال» با مثال درخت و باران ← خواندن کتاب «Outside In» ← فعالیت «شبه‌ی ارتباط» با نخ کاموا ← بازنگری ارتباطها از یک دیدگاه تازه ← کشیدن یک صحنه و توضیح آن از منظر یکی از شخصیت‌ها.

مواد مورد نیاز

- کارت حیوانات یا طبیعت (برای هر کودک)
- کاموا/نخ و پونز
- کتاب «Outside In»
- کاغذ چسبی یادداشت (دو رنگ)
- مداد رنگی و کاغذ بزرگ
- یک کلاف نخ (جایگزین کارت با اسباب‌بازی)

۱ شروع گفت‌وگو — «اتصال» یعنی چه؟

آنچه می‌گویید:

امروز می‌خوایم یاد بگیریم چیزها چطور به هم متصل هستند و چطور نگاه کردن به چیزها از دیدگاه‌های مختلف می‌تونه طرز درک ما رو تغییر بده. وقتی می‌گیم دو چیز به هم متصل‌ان، یعنی چی؟

پاسخ‌های احتمالی: «یعنی به هم وصلن»، «یعنی به هم نیاز دارن»، «یعنی روی هم اثر می‌دارن»...

توضیح ساده‌ی «رابطه»:

همه‌ی چیزهای اطراف ما به نوعی به هم متصل‌ان. مثلاً به درخت به بارون متصله، چون برای رشد به آب نیاز داره. یا به کتاب به یه دانش‌آموز — دانش‌آموز از کتاب برای یادگیری استفاده می‌کنه.

از بچه‌ها بخواهید به چیزهایی در زندگی‌شان فکر کنند که به هم متصل‌اند و توضیح دهند چگونه.

۲ کتاب‌خوانی — «Outside In»

لوازم: کتاب «Outside In».

کتاب «Outside In» را بخوانید و توجه بچه‌ها را به ارتباطات میان طبیعت و زندگی جلب کنید — چطور بیرون و درون به هم متصل‌اند.

۲ فعالیت اول — شبکه‌ی ارتباط با نخ کاموا

لوازم: کارت‌ها، کاموا، کاغذ چسبی، صفحه‌ی بزرگ.

۱. بچه‌ها را دور یک صفحه‌ی بزرگ یا مقوا جمع کنید؛ به هر فرد یک کارت و مقداری کاموا بدهید.
۲. هر کس کارت خود را روی صفحه قرار دهد و بگوید این کارت چطور به کارت دوست دیگری مرتبط است.
۳. آن دو کارت را با نخ کاموا به هم وصل کنند و نوع ارتباط را روی کاغذ چسبی زیر نخ بنویسند.

جایگزین با اسباب‌بازی: با یک کلاف نخ، اسباب‌بازی‌ها را با توضیح روابطشان به هم وصل کنید — «زنبر» را به «گل» (زنبرها با گرده‌افشانی به رشد گل کمک می‌کنند) و «گل» را به «خورشید» (گل‌ها برای رشد به نور خورشید نیاز دارند).

تفکر (وقتی شبکه کامل شد):

حالا اگه به رشته رو بکشیم یا رها کنیم، رو کل شبکه اثر می‌ذاره — درست مثل اینکه تغییر در یه چیز، رو چیزهای دیگه در زندگی واقعی اثر می‌ذاره.

۴ فعالیت دوم — همان ارتباط، دیدگاه تازه

لوازم: کارت دوم برای هر کودک، کاغذ چسبی رنگ دیگر.

۱. به هر کودک کارت دیگری بدهید (درخت، حیوان و ...).
۲. از هر فرد بخواهید این بار با این منظر نگاه به ارتباطها نگاه کند و ببیند چطور می‌تواند متفاوت باشد.
۳. ترجیحاً از کاغذ چسبی رنگ دیگری استفاده کنند تا دیدگاه تازه از قبلی متمایز شود.

۵ فعالیت سوم — یک صحنه از منظر یک شخصیت

لوازم: کاغذ بزرگ، مدادرنگی.

۱. روی برگه‌های بزرگ، از کودکان بخواهید یک صحنه‌ی ساده بکشند (مثلاً یک پارک، یک جنگل، یا یک مدرسه) که شخصیت‌های مختلف در آن با هم تعامل دارند.
۲. از آنها بخواهید نشان دهند شخصیت‌ها چگونه به هم متصل‌اند (روابط) — مثلاً اگر پرنده‌ای روی درخت کشیده‌اند، نشان دهند درخت چگونه به پرنده کمک می‌کند.

آنچه می‌پرسید (دیدگاه):

حالا صحنه رو از دیدگاه یکی از شخصیت‌ها برام تعریف کن — پرنده چه احساسی نسبت به درخت داره؟ درخت چه احساسی نسبت به پرنده داره؟

راهنمای تسهیل‌گری

پیش از کلاس: کارت‌های حیوان/طبیعت را از پیش آماده و دو دسته کنید (برای دو دیدگاه)؛ کاموا را به قطعات بلند ببرید؛ کتاب «Outside In» را یک بار مرور کنید تا صفحات مناسب مکث را بشناسید.

در لحظه‌ی اوج هیجان: اگر کودکی در شبکه گیر کرد و نتوانست بگوید کارتش به کدام کارت وصل می‌شود و کلافه شد، خودتان یک پل ساده پیشنهاد دهید («شاید گربه‌ی تو به موش سارا وصل بشه — چه ارتباطی؟») تا با یک شروع، بقیه‌ی ذهنش راه بیفتد؛ هرگز نگذارید با دست خالی و خجالت‌زده بماند.

زبان پیشنهادی: به جای «دیدگاه» و «رابطه» بگویید «از چشم کی نگاه می‌کنیم» و «این چطوری به اون وصله». روی این تأکید کنید که هیچ پاسخی «غلط» نیست؛ آدم‌های مختلف یک چیز را متفاوت می‌بینند.

تفاوت‌های سنی: برای ۶-۷ ساله‌ها فعالیت شبکه‌ی نخ کافی است و فعالیت سوم را کوتاه کنید؛ برای ۸-۹ ساله‌ها روی تفاوت احساس دو شخصیت نسبت به هم وقت بگذارید (پرنده و درخت چه احساس متفاوتی دارند).

نشانه‌های نیاز به پیگیری: اگر کودکی نمی‌تواند هیچ دیدگاه دیگری جز دیدگاه خودش را تصور کند («درخت که احساس نداره!») و این الگو تکرار شد، یادداشت کنید؛ پرورش دیدگاه‌گیری تدریجی است و نشانه‌ی مشکل نیست، اما ارزش پیگیری دارد.

پل خانه: به والدین بگویید که فعالیت روز بعد از کودکی بزرگ‌تر «فکر می‌کنی اجاره‌ی یک خانه چقدر بهتر از فکر می‌کنی؟» (ممنوع است) و والدین بزرگ‌تر «فکر می‌کنی اجاره‌ی یک خانه چقدر بهتر از فکر می‌کنی؟» (ممنوع است) بگویند. **نشانه‌ی موفقیت:** کودک بتواند دست‌کم یک ارتباط واقعی میان دو چیز را توضیح دهد و یک صحنه را از منظر شخصیتی غیر از خودش بازگو کند.

شبکه‌ی نخ، هیجان‌انگیز اما شلوغ است؛ اگر فضا کوچک است، نسخه‌ی روی‌میز آن را با اسباب‌بازی اجرا کنید. لحظه‌ی طلایی این جلسه وقتی است که بچه‌ها با کشیدن یک رشته می‌بینند کل شبکه می‌لرزد — همان‌جا مفهوم «همه‌چیز به هم وصل است» در بدن‌شان می‌نشیند.